

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATEI GENERALE
DOAMNA TAMARA ȚAPETA
prezentate la 13 februarie 2025¹

Cauza C-687/23

D.E.

împotriva

Banco Santander, S.A.

[cerere de decizie preliminară formulată de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania)]

„Trimitere preliminară – Directiva 2014/59/UE – Cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit – Rezoluția Banco Popular – Transfer forțat de acțiuni fără contraprestație – Acțiune în declararea nulității și în răspundere introdusă înainte de adoptarea deciziei de rezoluție – Noțiunea de datorie «ajunsă la scadență» – Dreptul la o cale de atac efectivă”

I. Introducere

1. Prezenta trimitere preliminară se înscrie pe linia jurisprudenței care a urmat rezoluției din 7 iunie 2017 a băncii spaniole Banco Popular Español S.A. (denumită în continuare „Banco Popular”)².
2. Ca urmare a acestei rezoluții, un număr mare de persoane fizice și juridice și-au pierdut investițiile. De aici au rezultat o multitudine de litigii în fața instanțelor naționale și ale Uniunii.
3. Printre aceste litigii se numără o serie de cauze având ca obiect constatarea nulității și recuperarea sumelor plătite sau a daunelor interese produse ca urmare a nerespectării de către Banco Popular a anumitor cerințe de transparență și în materie de drept în domeniul protecției consumatorilor cu ocazia vânzării anumitor instrumente financiare către persoane fizice și juridice. Cu alte cuvinte, natura acestor acțiuni nu rezidă în pierderea valorii instrumentelor menționate ca urmare a rezoluției, ci mai degrabă în invocarea nelegalității subscrierii inițiale a acestor instrumente.

¹ Limba originală: engleza.

² A se vedea Decizia SRB/EES/2017/08 din 7 iunie 2017 a Comitetului unic de rezoluție privind adoptarea unei scheme de rezoluție în privința Banco Popular Español S.A., aprobată de Comisia Europeană prin Decizia (UE) 2017/1246 (JO 2017, L 178, p. 15) (denumite în continuare împreună „decizia de rezoluție”).

4. În Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular)³ și în Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II)⁴, Curtea a statuat că dispozițiile Directivei 2014/59/UE (Directiva privind redresarea și rezoluția băncilor, denumită în continuare „DRRB”) ⁵ se opun unor astfel de proceduri judiciare, în măsura în care ele au fost inițiate *ulterior* datei la care a fost adoptată decizia de rezoluție.

5. Noutatea prezentei cauze constă în faptul că litigiul principal a fost inițiat *înainte* ca rezoluția să aibă loc. Contează acest lucru? Acesta este în esență aspectul asupra căruia se solicită Curții să se pronunțe în prezenta cauză.

II. Situația de fapt din litigiul principal, întrebările preliminare și procedura în fața Curții

6. În anul 2009, Banco Popular a emis „Bonos Subordinados Canjeables por Obligaciones Subordinadas de Banco Popular Español, S.A. I/2009” (denumite în continuare „obligațiunile subordonate I/2009”).

7. La 3 octombrie 2009, D.E., în calitate sa de administrator unic al societății Lera Blava, S.L.U. (denumită în continuare „societatea”), a subscris în numele societății menționate la 15 dintre aceste obligațiuni convertibile, în valoare totală de 15 000 de euro.

8. La 25 mai 2012, D.E., acționând tot în numele societății, a aprobat conversia obligațiunilor subordonate I/2009, care trebuiau să ajungă la scadență în luna octombrie 2013, în alte obligațiuni subordonate obligatoriu convertibile (denumite în continuare „obligațiunile subordonate II/2012”). Aceste din urmă obligațiuni trebuiau să ajungă la scadență în luna noiembrie 2015.

9. La 14 ianuarie 2013, sub formă de plată pentru salarii restante, societatea a cesionat dreptul de proprietate asupra acestor obligațiuni către D.E.

10. La 25 noiembrie 2015 și în conformitate cu condițiile emisiunii, obligațiunile subordonate II/2012 au făcut obiectul conversiei obligatorii în acțiuni ale Banco Popular. D.E. a devenit astfel acționar al Banco Popular.

11. La 6 octombrie 2016, D.E. a formulat o acțiune în nume propriu împotriva Banco Popular, prin care a solicitat declararea nulității obligațiunilor subordonate I/2009 și II/2012 ca urmare a unui viciu de consimțământ – consimțământ impus de dispozițiile dreptului Uniunii, în special ale Directivei MiFID I⁶ –, precum și restituirea sumei inițial investite. Cu titlu subsidiar, D.E. a solicitat repararea prejudiciului cauzat prin nerespectarea obligațiilor care rezultă din Directiva MiFID I.

³ Hotărârea din 5 mai 2022, Banco Santander (Rezoluția Banco Popular) (C-410/20, EU:C:2022:351) [denumită în continuare „Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular)”].

⁴ Hotărârea din 5 septembrie 2024, Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II) (C-775/22, C-779/22 și C-794/22, EU:C:2024:679) [denumită în continuare „Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II)”].

⁵ Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului, a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului (JO 2014, L 173, p. 190).

⁶ Potrivit deciziei de trimitere, D.E. a invocat dispozițiile Directivei 2004/39/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind piețele instrumentelor financiare, de modificare a Directivelor 85/611/CEE și 93/6/CEE ale Consiliului și a Directivei 2000/12/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 93/22/CEE a Consiliului (JO 2004, L 145, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 247) (denumită în continuare „Directiva MiFID I”).

12. La 31 mai 2017, Juzgado de Primera Instancia (Tribunalul de Primă Instanță, Spania) a admis cererea de constatare a nulității formulată de D.E. și a declarat nulă subscrierea obligațiunilor subordonate I/2009 și II/2012⁷. Reiese din dosarul național că această instanță a confirmat faptul că Banco Popular nu efectuase testul de „pertinență” în privința lui D.E., nici în nume propriu, nici în calitate sa de administrator al societății, pentru a aprecia dacă acesta dispunea, în oricare dintre aceste calități, de cunoștințele și de experiența necesare pentru a înțelege riscul inerent obligațiunilor convertibile în cauză⁸. Banco Popular a declarat apel împotriva acestei hotărâri la Audiencia Provincial (Curtea Provincială, Spania).

13. La 7 iunie 2017, Comitetul unic de rezoluție a adoptat decizia de rezoluție în privința Banco Popular, decizie pe care Comisia Europeană a aprobat-o în aceeași zi.

14. Mai precis, această rezoluție a presupus o combinație între o recapitalizare internă și un instrument de vânzare a activității⁹ și a fost efectuată după cum urmează. Mai întâi, prin aplicarea instrumentului de recapitalizare internă, valoarea acțiunilor existente ale Banco Popular a fost redusă la zero. Ulterior, aceste acțiuni au fost anulate. Același tratament a fost aplicat acțiunilor care au fost create prin conversia unei părți din datoriile scadente ale Banco Popular (pasive de nivel 1). O altă parte din aceste datorii scadente (pasive de nivel 2) au fost convertite în noi acțiuni, care au fost transferate către Banco Santander, S.A. (denumită în continuare „Banco Santander”). Banco Popular a fost apoi vândută către Banco Santander, părta din litigiul principal, care a achiziționat toate activele rămase ale Banco Popular printr-o fuziune prin absorbție, moment în care personalitatea juridică a acesteia din urmă s-a stins. Banco Santander a devenit de asemenea succesoarea Banco Popular în litigiul principal.

15. La 29 martie 2019, Audiencia Provincial (Curtea Provincială) a anulat hotărârea instanței de prim grad de jurisdicție, pentru motivul lipsei calității procesuale active a lui D.E. S-a considerat că societatea ar fi trebuit să introducă acțiunea.

16. Împotriva acestei hotărâri, D.E. a formulat un recurs la Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania). În pofida opoziției exprimate de ambele părți, Tribunal Supremo (Curtea Supremă) a decis să formuleze o cerere de decizie preliminară în prezenta cauză. Instanța de trimitere explică de asemenea că interpretările divergente în special ale articolului 53 alineatul (3) din DRRB date de instanțele spaniole au condus la formularea unui număr semnificativ de recursuri în fața acestei instanțe, ceea ce are drept consecință faptul că îndrumările Curții vor contribui la soluționarea unora dintre aceste cauze.

⁷ Potrivit dosarului național, această hotărâre a fost comunicată părților la 8 iunie 2017.

⁸ Testul „de pertinență” este impus prin articolul 19 alineatul (5) din Directiva MiFID I. Acesta este detaliat la articolele 36 și 37 din Directiva 2006/73/CE a Comisiei din 10 august 2006 de punere în aplicare a Directivei 2004/39/CE privind cerințele organizatorice și condițiile de funcționare ale întreprinderilor de investiții și termenii definiți în sensul directivei menționate (JO 2006, L 241, p. 26, Ediție specială, 06/vol. 10, p. 135) (denumită în continuare „Directiva de punere în aplicare a Directivei MiFID I”).

⁹ A se vedea articolul 24 și, respectiv, articolul 27 din Regulamentul (UE) nr. 806/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 iulie 2014 de stabilire a unor norme uniforme și a unei proceduri uniforme de rezoluție a instituțiilor de credit și a anumitor firme de investiții în cadrul unui mecanism unic de rezoluție și al unui fond unic de rezoluție și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 (JO 2014, L 225, p. 1) (denumit în continuare „Regulamentul MUR”).

17. Având în vedere această situație de fapt, Tribunal Supremo (Curtea Supremă) a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Dispozițiile articolului 34 alineatul (1) literele (a) și (b) coroborate cu cele ale articolului 53 alineatele (1) și (3) și cu cele ale articolului 60 alineatul (2) primul paragraf literele (b) și (c) din [DRRB] trebuie interpretate în sensul că eventuala creanță sau eventualul drept care ar rezulta din obligarea la plata unei despăgubiri a entității care a succedat [Banco Popular] ca urmare a unei acțiuni în angajarea răspunderii ce a rezultat din comercializarea unui produs financiar (obligațiuni subordonate convertibile în mod obligatoriu în acțiuni ale aceleiași bănci), care nu fac parte din instrumentele de capital suplimentar la care se referă măsurile de rezoluție a Banco Popular, care au fost convertite în acțiuni ale băncii înainte de adoptarea măsurilor de rezoluție a băncii (7 iunie 2017), ar putea fi considerate ca fiind un pasiv care face obiectul prevederii privind reducerea sau stingerea valorii contabile, stabilită la articolul 53 alineatul (3) din [DRRB], cu titlu de obligație sau datorie «necadentă», astfel încât Banco Santander ar fi exonerată de aceasta și nu i-ar fi opozabilă în calitate de succesoare a Banco Popular, în cazul în care acțiunea din care ar rezulta obligarea la plata unei despăgubiri a fost introdusă înainte de încheierea procedurii de rezoluție a băncii?
- 2) Sau, dimpotrivă, dispozițiile menționate trebuie interpretate în sensul că această creanță sau acest drept ar constitui o obligație sau o creanță «ajunsă la scadență» – articolul 53 alineatul (3) din [DRRB] – sau o «datorie ajunsă deja la scadență» la momentul rezoluției băncii – articolul 60 alineatul (2) litera (b) – și, cu acest titlu, ar fi exclusă de la efectele exonerării sau ale anulării acestor obligații sau datorii și, în consecință, ar fi opozabile Banco Santander în calitate de succesoare a Banco Popular, în cazul în care acțiunea din care ar rezulta obligația de despăgubire ar fi fost introdusă înainte de încheierea procedurii de rezoluție a băncii?”

III. Analiză

A. Prezentarea contextului, a argumentelor părților și a structurii prezentelor concluzii

18. Întrebarea instanței de trimitere se referă la interpretarea noțiunii de „ajuns la scadență”, astfel cum figurează aceasta la articolul 53 alineatul (3) și la articolul 60 alineatul (2) litera (b) din DRRB.

19. Articolul 53 alineatul (3) din DRRB prevede:

„În cazul în care o autoritate de rezoluție reduce la zero valoarea contabilă a principalului sau suma restantă de plată aferentă unui pasiv, prin intermediul competenței menționate la articolul 63 alineatul (1) litera (e), pasivul respectiv și orice alte *obligații sau creanțe* conexe care *nu au ajuns la scadență* la momentul exercitării competenței *sunt considerate ca fiind achitate* în totalitate și nu sunt opozabile nici instituției aflate în rezoluție în cadrul vreunei proceduri ulterioare, nici oricărei entități care îi succedă acesteia, în cadrul vreunei proceduri ulterioare de lichidare.”¹⁰

¹⁰ Sublinierea noastră.

20. În partea relevantă, articolul 60 alineatul (2) din DRRB prevede:

„(2) Atunci când valoarea principalului unui instrument de capital relevant este redusă:

[...]

(b) *față de deținătorul instrumentului de capital relevant nu subzistă nicio datorie în cadrul respectivei valori a instrumentului care a fost redus sau în legătură cu aceasta, cu excepția datoriilor ajunse deja la scadență și a oricăror datorii legate de daunele care pot apărea ca rezultat al unei căi de atac formulate împotriva legalității exercitării competenței de reducere a valorii contabile*¹¹.

21. DRRB nu definește noțiunea de „ajuns la scadență”. În plus, unele versiuni lingvistice ale DRRB folosesc același termen atât în cuprinsul articolului 53 alineatul (3), cât și al articolului 60 alineatul (2) litera (b), iar altele, inclusiv versiunea în limba spaniolă, folosesc doi termeni diferiți¹². Prin urmare, este dificil să se ajungă la o concluzie cu privire la sensul obișnuit al acestei noțiuni.

22. În orice caz, directiva menționată nu face trimitere la dreptul statelor membre pentru a conferi un sens acestei noțiuni, ceea ce indică faptul că acesteia ar trebui să i se atribuie o interpretare autonomă în cadrul Uniunii¹³.

23. Dat fiind că datoriile „ajunse la scadență” nu sunt afectate de o recapitalizare internă, din modul de redactare atât a articolului 53 alineatul (3), cât și a articolului 60 alineatul (2) litera (b) din DRRB reiese în mod clar că o decizie cu privire la aspectul dacă o datorie este sau nu „ajunsă la scadență” produce consecințe. Astfel, în conformitate cu articolul 60 alineatul (2) litera (b) din DRRB, față de deținătorul instrumentului de capital relevant care a fost redus „nu subzistă” nicio datorie; în schimb, în cazul în care creanța sa era deja „ajunsă la scadență” la momentul adoptării deciziei de rezoluție, datoria față de această persoană subzistă.

24. În plus, articolul 53 alineatul (3) din DRRB face trimitere și la noțiunea de „sumă restantă”, care este redusă atunci când este utilizat instrumentul de recapitalizare internă. Această trimitere clarifică faptul că, atunci când utilizează acest instrument, autoritățile de rezoluție pot achita numai obligațiile *restante* ale băncii aflate în rezoluție, adică acele datorii existente, dar neplătite încă (adică ajunse la scadență). Aceasta sugerează că noțiunea de „ajuns la scadență”, care, în acest context, este utilizată pentru a exclude o datorie de la recapitalizarea internă, se referă la acele obligații pe care o bancă și le-a asumat deja și care sunt deja exigibile (adică ajunse la scadență) la momentul deciziei de rezoluție.

25. Obligația de a despăgubi creditorii pentru nelegalitățile care decurg din achiziționarea de instrumente financiare emise de o bancă și care este contestată în fața unei instanțe trebuie să fie considerată, la momentul la care se adoptă decizia de rezoluție, drept o datorie „potențială” a

¹¹ Sublinierea noastră.

¹² În unele versiuni lingvistice, același termen este utilizat atât la articolul 53 alineatul (3), cât și la articolul 60 alineatul (2) litera (b) din DRRB. Pe lângă versiunea în limba engleză a DRRB, la fel stau lucrurile în cazul versiunilor în limba franceză (care utilizează noțiunea de „échu” în ambele dispoziții), limba germană (care utilizează noțiunea de „angefallen”), limba italiană (care se referă la noțiunea de „maturati”) și limba croată (care utilizează noțiunea de „obračunati”). Alte versiuni lingvistice folosesc doi termeni diferiți la articolul 53 alineatul (3) și la articolul 60 alineatul (2) litera (b) din DRRB. Astfel cum explică instanța de trimitere, versiunea în limba spaniolă a DRRB utilizează termenul „vencidas” la articolul 53 alineatul (3) și termenul „devengados” la articolul 60 alineatul (2) din directiva menționată. În aceeași ordine de idei, versiunea în limba neerlandeză utilizează termenul „vorderbaar” la articolul 53 alineatul (3) din DRRB și „te betalen” la articolul 60 alineatul (2) din aceeași directivă.

¹³ Acest aspect a fost deja examinat de Curte în Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), punctul 48.

băncii aflate în rezoluție. Înainte ca o instanță să se pronunțe cu privire la o astfel de obligație, existența sa este incertă. Cu toate acestea, în cazul în care o instanță confirmă această obligație de plată, datoria rezultată și exigibilitatea acesteia iau naștere *ex tunc*, adică dinainte de data deciziei de rezoluție.

26. Sunt aceste datorii „potențiale” „ajunse la scadență”, în sensul DRRB, la momentul adoptării deciziei de rezoluție?

27. Sunt posibile două interpretări.

28. Pe de o parte, datoriile menționate pot fi considerate „ajunse la scadență”, deoarece, odată confirmate de o instanță, ar fi existat și, prin urmare, ar fi devenit exigibile înainte de decizia de rezoluție. Pe de altă parte, dat fiind faptul că aceste datorii depind de rezultatul procedurilor judiciare, acestea ar putea fi considerate ca fiind doar „potențial” ajunse la scadență la momentul adoptării deciziei de rezoluție. Cu alte cuvinte, acestea ar putea fi interpretate ca fiind datorii restante la momentul rezoluției, motiv pentru care s-ar putea considera că ele „nu au ajuns la scadență”.

29. În Hotărârile Banco Santander (Rezoluția Banco Popular) și Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), Curtea a interpretat asemenea datorii „potențiale”, în raport cu care este introdusă o acțiune în instanță după adoptarea deciziei de rezoluție, ca nefiind ajunse la scadență și, prin urmare, ca intrând sub incidența deciziei de recapitalizare internă. Acest lucru are drept consecință faptul că creditorii unor astfel de datorii „potențiale” își pierd dreptul de creanță față de banca supusă rezoluției în cadrul exercițiului de recapitalizare internă. Această pierdere are în mod evident incidență asupra drepturilor pe care dreptul Uniunii le conferă creditorilor, inclusiv dreptul fundamental la protecție jurisdicțională efectivă. Cu toate acestea, în hotărârile menționate, Curtea a considerat că, în ansamblu, interesul public de a împiedica un colaps financiar și de a menține stabilitatea financiară prevalează în fața drepturilor pe care dreptul Uniunii le conferă creditorilor.

30. Întemeindu-se pe aceste două hotărâri, Banco Santander, precum și guvernele spaniol, italian și portughez au adoptat opinia potrivit căreia datoriile care pot rezulta dintr-o procedură judiciară, chiar dacă aceasta a fost inițiată *înainte* de rezoluție, nu pot fi considerate ca fiind deja „ajunse la scadență”.

31. Acestea precizează că ar exista posibilitatea ca creanțele menționate să producă o decapitalizare a băncii supuse rezoluției și ar putea astfel să împiedice eficacitatea deciziei de rezoluție. În consecință, numai creanțele sau drepturile a căror exigibilitate a fost recunoscută printr-o hotărâre a instanței naționale competente înainte de data deciziei de rezoluție ar trebui să fie considerate ca fiind „ajunse la scadență”, în sensul DRRB.

32. Comisia susține însă contrariul. Ea consideră că noțiunea de „ajunsă la scadență”, așa cum este utilizată la articolul 53 alineatul (3) din DRRB, ar trebui să includă o datorie sau o obligație care, la momentul rezoluției, este doar „provizoriu” exigibilă și pe care o hotărâre ulterioară nu ar face decât să o confirme, chiar și după adoptarea unei decizii de rezoluție.

33. Potrivit Comisiei, această interpretare este justificată de cerința prevăzută la articolul 36 din DRRB potrivit căreia evaluarea trebuie să fie „corectă, prudentă și realistă”. O atare evaluare ar trebui să ia în considerare datoriile contingente legate de procedurile judiciare în curs de desfășurare. De altfel, nu pare justificat refuzul acordării de despăgubiri unei persoane care a introdus o acțiune în justiție înainte de momentul adoptării unei decizii de rezoluție.

34. Prin urmare, prezenta cauză ridică întrebarea dacă echilibrul dintre interesul stabilității financiare și protecția jurisdicțională efectivă a drepturilor pe care dreptul Uniunii le conferă creditorilor, în legătură cu care au fost introduse acțiuni în instanță înainte de luarea deciziei de rezoluție, ar trebui să fie atins în același mod ca în cazul în care aceste acțiuni sunt introduse de-abia după ce a fost luată decizia de rezoluție.

35. Această întrebare se prezintă sub forma solicitării de orientări cu privire la aspectul dacă datoriile „potențiale”, care făceau deja obiectul unei proceduri judiciare la momentul adoptării deciziei de rezoluție, trebuie considerate ca fiind „ajunse la scadență”, în sensul DRRB. Pentru a răspunde la această întrebare, vom proceda după cum urmează. Vom explica mai întâi motivele pentru care considerăm admisibilă prezenta trimitere (B). Pe fond, vom începe prin a aminti pe scurt raționamentul care stă la baza celor două hotărâri în care Curtea a considerat că dispozițiile DRRB se opun acțiunilor introduse *după* adoptarea deciziei de rezoluție (C). În continuare, vom analiza întrebarea dacă același raționament se aplică și în cazul în care acțiunile în fața instanțelor sunt introduse *înainte* de adoptarea deciziei de rezoluție (D). Analiza noastră ne va determina să propunem Curții să constate că obiectivul cadrului de rezoluție instituit prin DRRB nu este de natură să prevaleze asupra dreptului la protecție jurisdicțională efectivă a drepturilor consumatorilor sau ale investitorilor pe care le conferă dreptul Uniunii, atunci când acțiunea referitoare la aceste drepturi a fost introdusă *înainte* de decizia de rezoluție (IV).

B. Admisibilitate

36. Banco Santander pune la îndoială admisibilitatea prezentei trimiteri preliminare. Ea susține că întrebările preliminare ar fi lipsite de relevanță pentru soluționarea litigiului principal, întrucât instanța de trimitere ar fi decisă să nu examineze dacă, în temeiul dreptului național, reclamantul în primă instanță are calitate procesuală activă.

37. În această privință, amintim că instanței naționale îi revine, în principiu, responsabilitatea de a stabili necesitatea și relevanța întrebărilor adresate, astfel încât întrebările formulate de aceasta beneficiază de o prezumție de relevanță. Curtea nu poate refuza să răspundă la acestea decât atunci când este evident că răspunsul său nu poate fi util pentru soluționarea litigiului principal¹⁴.

38. Astfel cum explică guvernul spaniol, un răspuns la întrebările adresate este necesar pentru instanța de trimitere, întrucât, în cazul în care Curtea ar răspunde că dispozițiile DRRB se opun acțiunii în discuție, instanța de trimitere ar trebui să respingă cererea formulată de D.E. fără a fi necesar să examineze dacă acesta ar fi avut de la bun început calitate procesuală activă.

39. În consecință, nu rezultă în mod vădit inadmisibilitatea trimiterii preliminare. Prin urmare, Curtea ar trebui să răspundă la întrebarea formulată de instanța de trimitere.

¹⁴ A se vedea de exemplu Hotărârea din 10 decembrie 2018, Wightman ș.a. (C-621/18, EU:C:2018:999, punctele 26, 27 și 30, precum și jurisprudența citată).

C. Cele două hotărâri anterioare și situația actuală

40. Astfel cum am arătat, prezenta trimitere preliminară se înscrie în contextul Hotărârilor Banco Santander (Rezoluția Banco Popular) și Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II). În aceste hotărâri, Curtea a considerat că decizia de rezoluție a Banco Popular a avut ca efect să împiedice introducerea unor acțiuni în justiție prin intermediul cărora reclamanții în cauză solicitau despăgubiri ca urmare a nerespectării de către banca menționată a anumitor norme de comercializare a unor instrumente financiare.

41. Cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular) se referea la o acțiune în nulitate formulată de două persoane fizice care achiziționaseră acțiuni ale Banco Popular în anul 2016 în cadrul unei majorări de capital care a făcut obiectul unei oferte publice de subscriere. După rezoluția acestei bănci și după reducerea capitalului său social la zero în anul 2018, aceste persoane fizice au susținut că consimțământul lor inițial la contractul de achiziționare de acțiuni fusese viciat printre altele din cauza caracterului incomplet sau inexact al prospectului în cauză. În hotărârea pronunțată în primă instanță, instanța națională a considerat că normele dreptului Uniunii în materie de răspundere civilă pentru informațiile furnizate în prospect, astfel cum figurează acestea în Directiva privind prospectul¹⁵, puteau prevala asupra principiilor care reglementează rezoluția instituțiilor de credit, astfel cum sunt acestea instituite prin DRRB¹⁶. Prin urmare, această instanță a constatat nulitatea contractului de subscriere de acțiuni în discuție și a dispus restituirea sumei investite de reclamanți, însoțită de dobânzi¹⁷.

42. Curtea nu a validat această interpretare. Fiind sesizată cu o cerere de decizie preliminară în procedura de apel, Curtea a statuat că, dimpotrivă, dispozițiile DRRB permit derogarea de la drepturile întemeiate pe alte instrumente de drept al Uniunii. Curtea a explicat că acest caracter derogatoriu al regimului de rezoluție „implică faptul că aplicarea altor dispoziții ale dreptului Uniunii poate fi înlăturată atunci când acestea din urmă sunt susceptibile să lipsească de efect util sau să împiedice punerea în aplicare a procedurii de rezoluție”¹⁸.

43. Prin urmare, pentru a asigura deplina eficacitate a procedurii de rezoluție prevăzută de dispozițiile DRRB, acționarilor ale căror acțiuni au fost anulate printr-o decizie de rezoluție nu li se permite să introducă o acțiune în constatarea nulității sau în angajarea răspunderii *după* adoptarea deciziei de rezoluție.

44. În Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), raționamentul de mai sus a fost extins de Curte la acțiunile introduse de deținătorii de obligațiuni care au fost convertite în acțiuni înainte de rezoluție și ulterior anulate¹⁹, precum și de deținătorii de obligațiuni care au fost convertite în acțiuni în cursul procedurii de rezoluție însă transferate către Banco Santander fără despăgubire²⁰. La fel ca în cauză în care s-a pronunțat Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular), creditorii din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II) au introdus acțiuni în anulare și în angajarea răspunderii ulterior rezoluției, invocând nelegalitatea emiterii inițiale a acestor instrumente financiare, care au fost ulterior

¹⁵ Directiva 2003/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind prospectul care trebuie publicat în cazul unei oferte publice de valori mobiliare sau pentru admiterea valorilor mobiliare la tranzacționare și de modificare a Directivei 2001/34/CE (JO 2003, L 345, p. 64, Ediție specială, 06/vol. 7, p. 23).

¹⁶ A se vedea Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular), punctul 23.

¹⁷ A se vedea Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular), punctul 22.

¹⁸ A se vedea Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular), punctul 37.

¹⁹ Aceasta era situația de fapt în cauzele C-775/22 și C-779/22.

²⁰ Aceasta era situația în cauza C-794/22.

convertite în acțiuni²¹. Și în aceste hotărâri, Curtea a statuat că o acțiune în răspundere sau o acțiune în declararea nulității obligațiunilor inițiale nu putea fi introdusă *ulterior* adoptării deciziei de rezoluție²².

45. Situația este similară în speță. Ea este mai apropiată de situația din cauzele C-775/22 și C-779/22, primele două din cele trei cauze conexe în care s-a pronunțat Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), întrucât obligațiunile a căror legalitate a achiziției este contestată de D.E. au fost convertite în acțiuni înainte de rezoluția Banco Popular. Diferența importantă dintre cele două cauze rezidă însă în faptul că reclamantii din prima procedură au introdus acțiunea în instanță abia *ulterior* rezoluției Banco Popular, în timp ce D.E. și-a introdus acțiunea cu aproximativ opt luni *înainte* de adoptarea deciziei de rezoluție.

46. Prin urmare, este necesar, în primul rând, să se înțeleagă motivele care au determinat Curtea să constate că dispozițiile DRRB se opun introducerii de acțiuni în anulare sau în angajarea răspunderii după adoptarea unei decizii de rezoluție. Abia ulterior se poate pune în discuție aspectul dacă același raționament se poate aplica și unei situații în care astfel de acțiuni sunt introduse înainte de data deciziei de rezoluție.

47. În Hotărârile Banco Santander (Rezoluția Banco Popular) și Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), Curtea a precizat că o derogare de la alte dispoziții ale dreptului Uniunii, care conferă drepturi particularilor, poate fi explicată printr-un „interes general superior” de „a prezerva stabilitatea financiară a statelor membre” într-un context economic excepțional caracterizat de urgență²³.

48. Curtea a statuat că aplicarea acestor alte dispoziții ale dreptului Uniunii, precum Directiva privind prospectul, ar fi „susceptibilă să lipsească de efect util sau să împiedice punerea în aplicare a unei proceduri de rezoluție”²⁴.

49. Astfel, atât acțiunea în constatarea nulității, cât și acțiunea în răspundere, în cazul în care ar fi admise, ar impune ca banca supusă rezoluției ori succesorul acesteia să ramburseze în totalitate sumele investite cu ocazia subscrierii de acțiuni (sau de obligațiuni convertite în acțiuni) a căror valoare contabilă a fost însă redusă ca urmare a acestei proceduri de rezoluție. Asemenea acțiuni ar repune în discuție, potrivit Curții, întreaga evaluare pe care se întemeiază decizia de rezoluție²⁵.

50. În timpul evaluării, obligațiile de rambursare sau de plată a despăgubirilor care ar putea fi confirmate în cadrul acțiunilor formulate în fața instanțelor reprezintă doar datorii „potențiale” ale băncii supuse rezoluției, întrucât existența lor este condiționată de rezultatul procedurilor judiciare în curs. Mai mult, în cazul în care procedurile nu erau încă inițiate la momentul evaluării, pe care se întemeiază decizia de rezoluție, autoritățile de rezoluție nu ar putea avea cunoștință de existența unor astfel de datorii „potențiale”.

²¹ A se vedea Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), punctele 29 și 37.

²² A se vedea Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), punctele 61 și 70.

²³ A se vedea în acest sens Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular), punctul 37, reluat în Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), punctul 56.

²⁴ A se vedea Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular), punctele 37 și 40, precum și Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), punctul 56.

²⁵ A se vedea Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular), punctul 43. În mod similar, Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), punctul 59.

51. În consecință, Curtea a considerat că trebuie interpretat că datoriile „potențiale”, care fac obiectul unor acțiuni inițiate *după* data la care este adoptată decizia de rezoluție, „nu au ajuns la scadență” și, prin urmare, sunt considerate achitate în totalitate, astfel cum prevede articolul 53 alineatul (3) din DRRB și, implicit, articolul 60 alineatul (2) primul paragraf din această directivă²⁶.

52. Aceasta se datorează faptului că admiterea unei acțiuni ar avea drept efect crearea retroactivă a unor datorii care nu au fost contabilizate la momentul adoptării deciziei de rezoluție, ceea ce ar reduce astfel valoarea instrumentelor de fonduri proprii care fac obiectul unei recapitalizări interne²⁷.

53. Cu alte cuvinte, Curtea a statuat că noțiunea de obligații sau creanțe care „nu au ajuns la scadență”, în sensul articolului 53 alineatul (3) din DRRB, exclude acele tipuri de creanțe care ar rezulta din admiterea acțiunilor introduse *după* adoptarea deciziei de rezoluție în discuție²⁸.

54. Însă în cauzele în care s-au pronunțat Hotărârile Banco Santander (Rezoluția Banco Popular) și Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II) nu s-a solicitat Curții să se pronunțe cu privire la aspectul dacă același raționament se opune admiterii acțiunilor în constatarea nulității și în angajarea răspunderii atunci când acestea sunt introduse *înainte* de data adoptării unei decizii de rezoluție.

55. Pasivele băncii supuse rezoluției într-un asemenea scenariu reprezintă de asemenea doar datorii „potențiale”, existența lor fiind certă numai atunci când se va cunoaște rezultatul procedurii judiciare. Cu toate acestea, în acest scenariu, procedura este deja pendinte în fața unei instanțe la momentul evaluării datoriilor băncii supuse rezoluției.

56. Prin urmare, se ridică întrebarea dacă datoriile „potențiale” care sunt condiționate de procedurile judiciare inițiate *înainte* unei decizii de rezoluție, dar care nu au fost încă soluționate la momentul la care a fost luată această decizie de rezoluție trebuie considerate că „au ajuns la scadență” în sensul dispozițiilor DRRB.

57. În opinia noastră, chiar dacă raționamentul pe care s-au bazat Hotărârile Banco Santander (Rezoluția Banco Popular) și Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II) este în mare măsură aplicabil și unei situații precum cea în discuție în speță, există factori suplimentari care justifică o interpretare diferită. Acești factori vor fi analizați în continuare.

D. Datoriile „potențiale” care fac obiectul unei proceduri judiciare inițiate înainte de decizia de rezoluție sunt „scadente” sau „nescadente”?

1. Finalitatea dispozițiilor DRRB – creanțele care fac obiectul unei proceduri judiciare în curs sunt de natură să aducă atingere deciziei de rezoluție?

58. Astfel cum am explicat, Hotărârile Banco Santander (Rezoluția Banco Popular) și Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II) se întemeiază pe considerentul că finalitatea dispozițiilor DRRB, și anume asigurarea stabilității sistemului financiar, ar putea fi compromisă în cazul în care

²⁶ A se vedea în acest sens Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular), punctele 41 și 42.

²⁷ A se vedea în acest sens Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), punctul 53.

²⁸ A se vedea Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), punctele 49 și 50.

evaluarea activelor unei bănci, pe care se bazează adoptarea unei decizii de rezoluție, ar putea fi modificată ulterior prin intermediul unei acțiuni în justiție introduse după adoptarea deciziei de rezoluție.

59. În opinia noastră, acest raționament nu poate fi extins la datoriile „potențiale”, și anume acelea care s-ar putea materializa în cazul în care acțiunea introdusă înainte de adoptarea deciziei de rezoluție este admisă.

60. În ceea ce privește evaluarea activelor băncii supuse rezoluției, există o diferență importantă între acțiunile introduse înainte de evaluare și cele introduse ulterior acesteia. Primele sunt cunoscute sau cel puțin au potențialul de a fi cunoscute de evaluator și, în consecință, de autoritățile de rezoluție. În schimb, evaluatorul sau autoritatea competentă nu le poate prevedea pe cele din urmă.

61. Luând în considerare această diferență, interpretarea unor asemenea proceduri ca fiind o datorie „ajunsă la scadență” ar compromite procedura de rezoluție și ar lipsi de efect util decizia de rezoluție?

62. Comisia susține că, în cazul în care sunt respectate principiile de evaluare, tratarea acțiunilor anterioare ca datorii ajunse la scadență nu ar compromite eficacitatea procedurii de rezoluție.

63. Banco Santander, dimpotrivă, susține că un asemenea tratament al datoriilor potențiale, însă incerte ar putea descuraja achiziția unei bănci supuse rezoluției și astfel ar pune sub semnul întrebării eficacitatea instrumentului de vânzare a activității atunci când acesta este combinat cu o recapitalizare internă, așa cum a fost cazul în cadrul rezoluției Banco Popular.

64. În conformitate cu articolul 36 alineatul (1) din DRRB, orice măsură de rezoluție trebuie să se întemeieze pe o „evaluare corectă, prudentă și realistă a activelor și a pasivelor” entității supuse rezoluției²⁹.

65. Cu alte cuvinte, evaluarea trebuie să ofere o imagine realistă cu privire la măsura în care o „datorie potențială” poate reprezenta o pierdere pentru activele băncii supuse rezoluției.

66. În timp ce evaluarea unei entități supuse rezoluției nu poate lua în considerare datoriile „potențiale” care rezultă din acțiuni în justiție care nu au fost încă introduse la acel moment, situația nu este aceeași în cazul acțiunilor pendinte la momentul respectiv.

67. În consecință, în măsura în care datoriile „potențiale”, condiționate de rezultatul procedurilor judiciare *in curs*, pot fi contabilizate la momentul rezoluției, astfel de proceduri nu sunt de natură să aducă atingere procesului de rezoluție.

²⁹ În plus, articolul 36 alineatele (3) și (4) din DRRB explică faptul că „[o]biectivul evaluării este acela de a evalua valoarea activelor și pasivelor” instituției în cauză, cu scopul ca, „în toate situațiile, să asigure că eventualele pierderi privind activele instituției sau entității [...] sunt recunoscute în întregime în momentul aplicării instrumentelor de rezoluție sau al exercitării competenței de reducere a valorii contabile sau de conversie a instrumentelor de capital relevante”. De altfel, după cum prevede articolul 36 alineatele (5) și (6) în partea relevantă, evaluarea trebuie să „se baz[eze] pe estimări prudente, inclusiv în ceea ce privește ratele de default și gravitatea pierderilor” și „să fie însoțită de [...] un bilanț actualizat” și de „o listă a soldului din bilanț și din afara bilanțului a datoriilor care figurează în registrele și evidențele contabile ale instituției sau ale entității” în cauză.

68. Este adevărat că dispozițiile DRRB nu stabilesc modalitatea de determinare a pasivelor prevăzute la articolul 36 din directivă³⁰.

69. Cu toate acestea, din primul raport de evaluare în cadrul rezoluției Banco Popular din 5 iunie 2017 reiese că raportul menționat a fost „redactat ținând seama [...] de criteriile metodologiei de evaluare cuprinse în capitolul II”³¹ din standardele tehnice de reglementare aplicabile ale Autorității Bancare Europene³². În partea relevantă, aceste standarde prevăd că „[e]valuatorul se axează în mod deosebit pe [...] litigiile și acțiunile de reglementare, ale căror fluxuri de numerar preconizate pot face obiectul unor grade de incertitudine diferite în ceea ce privește valoarea și/sau momentul înregistrării acestora”³³.

70. De asemenea, din cel de al doilea raport de evaluare datat 6 iunie 2017, la care Banco Santander face trimitere în observațiile sale, reiese că, în cadrul evaluării Banco Popular, s-a ținut seama în situațiile sale contabile de estimările privind pierderea valorii juste pe seama litigiilor privind „vânzarea necorespunzătoare a creanțelor asupra titlurilor convertibile”³⁴. După cum se explică în documentul de clarificare pe marginea celui de al treilea raport de evaluare, acestea includ, într-un scenariu pesimist și unul optimist, creanțele care rezultă din obligațiunile subordonate II/2012, tocmai instrumentele financiare în discuție în speță³⁵.

71. Banco Santander susține că, având în vedere extrema urgență în care se desfășoară în general o rezoluție, pot exista cazuri în care o evaluare este efectuată pe baza unui raport care nu ține seama de toate procedurile judiciare în curs.

72. Deși este într-adevăr posibil ca unele litigii în curs de soluționare să nu fie luate în considerare, acest nivel de incertitudine transpare în orice exercițiu de „inventariere” și, prin urmare, se poate argumenta că face parte din riscul general asumat de entitatea achizitoare.

73. În plus, după cum a arătat guvernul spaniol, datoriile potențiale care rezultă din procedurile judiciare de tipul celor care fac obiectul prezentei cauze sunt reflectate, cel puțin într-o anumită măsură, în situațiile financiare ale unei instituții bancare cotate la bursă. În această privință,

³⁰ Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că, în anul 2019, Comitetul unic de rezoluție a publicat un cadru de evaluare pentru stabilirea principiilor și metodologiilor rapoartelor de evaluare pentru deciziile de rezoluție, care impune evaluatorului să ia în considerare „datoriile contingente legate de litigii”; a se vedea Comitetul unic de rezoluție, Framework for Valuation, februarie 2019, p. 22, disponibil la adresa https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/2019-02-01_20Framework%20for%20Valuation.pdf.

³¹ A se vedea Comitetul unic de rezoluție, „Valuation report for the purposes of Article 20(5)(a) of Regulation (EU) No 806/2014 informing the determination of whether the conditions for resolution or the conditions for the write down or conversion of capital instruments are fulfilled”, 5 iunie 2017, disponibil la adresa: https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/valuation_1_report_updated_on_30_10_2018.pdf (denumit în continuare „primul raport de evaluare”), p. 1.

³² Autoritatea Bancară Europeană, „Regulatory technical standards on valuation for the purposes of resolution and on valuation to determine difference in treatment following resolution under Directive 2014/59/EU on recovery and resolution of credit institutions and investment firms” (EBA/RTS/2017/05 și EBA/RTS/2017/06) (denumite în continuare „standardele tehnice ale ABE”), 23 mai 2017, disponibil la adresa: [https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1853532/88566587-ff6f-4116-a08e-282eb4ea2f78/Final%20draft%20RTSs%20on%20valuation%20in%20resolution%20\(EBA-RTS-2017-05%20&%20EBA-RTS-2017-06\).pdf](https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1853532/88566587-ff6f-4116-a08e-282eb4ea2f78/Final%20draft%20RTSs%20on%20valuation%20in%20resolution%20(EBA-RTS-2017-05%20&%20EBA-RTS-2017-06).pdf).

³³ A se vedea articolul 8 din standardele tehnice ale ABE.

³⁴ A se vedea punctul 2.4 din „Hippocrates provisional valuation report – Sale of business scenario”, 6 iunie 2017, https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/2023-08-25_BPE_20Revised%20NCV_Valuation-2-Report.pdf (în care Deloitte subliniază că „am acceptat estimarea pierderii valorii juste ca fiind rezonabilă, însă am ajustat în sensul majorării populația de clienți afectați, într-un scenariu pesimist și unul optimist”). Primul raport de evaluare din 5 iunie 2017 nu reflectă niciun detaliu cu privire la estimările privind pierderea valorii juste care rezultă din litigii; a se vedea https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/valuation_1_report_updated_on_30_10_2018.pdf.

³⁵ A se vedea punctul 5.11.2 din documentul Deloitte intitulat „Clarification document of valuation of difference in treatment – Banco Popular Español”, 18 decembrie 2019, disponibil la adresa: https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/annex_ii_-_clarification_document_en.pdf.

observăm că din cuprinsul punctelor 3 și 5 ale deciziei de rezoluție reiese că Banco Popular este societatea-mamă a grupului Banco Popular și era cotate la bursa spaniolă – adică o piață reglementată în sensul articolului 4 alineatul (14) din Directiva MiFID I. În temeiul Regulamentului privind standardele internaționale de contabilitate, societățile cotate la bursă pe astfel de piețe trebuie să își elaboreze situațiile financiare consolidate în conformitate cu anumite standarde internaționale de contabilitate³⁶, pe care Comisia le adoptă în dreptul Uniunii³⁷. Printre numeroasele³⁸ standarde pe care Comisia le adoptase în dreptul Uniunii la momentul la care a fost luată decizia de rezoluție în speță, se numărau cerințe specifice cu scopul de a reflecta în contabilitate incertitudinea care rezultă printre altele din costurile potențiale aferente „unor litigii în curs”³⁹.

74. În consecință, considerăm că nu este nici convingător, nici corect să se afirme că litigiile în curs, inclusiv cele legate de vânzarea necorespunzătoare a unor instrumente de capital, nu s-ar reflecta în evaluarea unei bănci în vederea rezoluției. Așa stau lucrurile în special atunci când evaluarea este efectuată în conformitate cu principiile unei „evaluări corecte, prudente și realiste”, în sensul articolului 36 din DRRB⁴⁰.

75. Prin urmare, spre deosebire de acțiunile introduse abia după adoptarea deciziei de rezoluție, acțiunile introduse anterior acestui moment nu pot fi considerate de natură a repune în discuție evaluarea pe baza căreia este adoptată decizia de rezoluție.

76. Prin urmare, finalitatea dispozițiilor DRRB nu impune ca astfel de creanțe să fie excluse din noțiunea de datorii „ajunse la scadență”, în sensul articolului 53 alineatul (3) și al articolului 60 alineatul (2) din DRRB.

³⁶ A se vedea articolul 4 din Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 iulie 2002 privind aplicarea standardelor internaționale de contabilitate (JO 2002, L 243, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 36, p. 125) (denumit în continuare „Regulamentul privind standardele internaționale de contabilitate”). Astfel cum se precizează în continuare la articolul 2 din regulamentul menționat, „standarde internaționale de contabilitate” înseamnă standardele internaționale de contabilitate (IAS), standardele internaționale de raportare financiară (IFRS) și interpretările aferente (interpretările SIC-IFRIC), modificările ulterioare ale acestor standarde și interpretările aferente, viitoarele standarde și interpretările aferente publicate sau adoptate de Consiliul pentru standarde internaționale de contabilitate (IASB)”.
³⁷ A se vedea articolul 3 alineatele (1) și (4) din Regulamentul privind standardele internaționale de contabilitate.

³⁸ În temeiul Regulamentului (CE) nr. 1126/2008 al Comisiei din 3 noiembrie 2008 de adoptare a anumitor standarde internaționale de contabilitate în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului (JO 2008, L 320, p. 1) (denumit în continuare „Regulamentul (CE) nr. 1126/2008”), Comisia a adoptat „toate standardele prezentate de Consiliul pentru standarde internaționale de contabilitate (International Accounting Standards Board sau IASB), precum și interpretările prezentate de Comitetul pentru interpretări ale standardelor internaționale de raportare financiară (International Financial Reporting Interpretations Committee sau IFRIC) și adoptate în totalitate la nivel comunitar până la 15 octombrie 2008, cu excepția standardului IAS 39 (cu privire la recunoașterea și măsurarea instrumentelor financiare), din care au fost omise câteva părți” [a se vedea considerentul (2) și articolul 2 din regulamentul].

³⁹ A se vedea punctul 117 din Standardul internațional de contabilitate 1 din anexa la Regulamentul (CE) nr. 1126/2008, care, în versiunea aplicabilă la momentul deciziei de rezoluție, explică în partea relevantă că „determinarea valorilor contabile ale unor active și datorii impune estimarea efectelor unor evenimente viitoare incerte asupra acelor active și datorii la [data] bilanțului [...] [d]e exemplu, [...] provizioanele condiționate de deznodământul unor litigii în curs. [...] Aceste estimări implică ipoteze referitoare la elemente, cum ar fi ajustarea riscului la fluxurile de trezorerie sau la ratele de actualizare utilizate.” A se vedea de asemenea punctul 34 din Standardul internațional de contabilitate 11 din aceeași anexă, care se referă la costurile contractuale care trebuie recunoscute drept cheltuieli, care includ „rezultatul acționării în justiție” și care necesită, potrivit punctului 36 și urm. din Standardul internațional de contabilitate 37, măsurarea celor mai bune estimări.

⁴⁰ Astfel cum am explicat la nota de subsol 34 din prezentele concluzii, în cazul Banco Popular, Deloitte a ajustat de fapt cuantumul clienților afectați care rezultă din tipul de procedură precum cea din speță și a încercat astfel să reflecte o estimare cu mai mare acuratețe a pierderii valorii juste.

2. Evaluarea comparativă a obiectivului procedurii de rezoluție și a dreptului la protecție jurisdicțională efectivă

77. Având în vedere caracterul urgent al procedurii de rezoluție și incertitudinile cu privire la aspectul dacă evaluarea are posibilitatea, în atare condiții, de a contabiliza toate datoriile „potențiale”, se poate susține că o soluție mult mai simplă ar putea părea a fi aceea de a se considera că creanțele care rezultă din proceduri judiciare în curs de soluționare la data adoptării unei decizii de rezoluție ar trebui să fie tratate ca nefiind „ajunse la scadență” și, prin urmare, ca fiind achitate printr-o recapitalizare internă. S-ar putea chiar ca potențialii cumpărători ai unei bănci aflate în dificultate să fie stimulați într-o mai mare măsură să accepte o preluare dacă activele pe care ar urma să le achiziționeze sunt libere de *orice* datorii „potențiale”, inclusiv cele contingente legate de proceduri judiciare în curs. În acest mod, obiectivul de a asigura eficacitatea procedurii de rezoluție poate fi mai bine asigurat.

78. Cu toate acestea, nu trebuie uitat faptul că această soluție ar goli de asemenea de conținut acele drepturi conferite subiecților de drept prin dreptul Uniunii, precum Directiva privind prospectul și Directiva MiFID I.

79. Drepturile conferite prin acestea sunt protejate de dreptul la protecție jurisdicțională efectivă, principiu general de drept al Uniunii, exprimat în prezent la articolul 47 primul paragraf din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Acest drept fundamental garantează oricărei persoane care pretinde că i-au fost încălcate drepturile pe care dreptul Uniunii i le conferă accesul la o instanță prin intermediul unor căi de atac eficiente.

80. Susținând că procedurile judiciare în curs ar trebui să fie tratate ca nefiind „ajunse la scadență” în sensul DRRB, Banco Santander și guvernele spaniol, italian și portughez consideră de fapt că ingerința care decurge din aceasta în dreptul la o cale de atac efectivă este justificată.

81. În Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), în care reclamanții au invocat printre altele dreptul la protecție jurisdicțională efectivă, Curtea a amintit că acest drept nu are un caracter absolut și poate fi limitat în numele altor interese generale importante, precum menținerea stabilității financiare⁴¹.

82. Fără a intra în prea multe detalii, în cadrul exercițiului de evaluare comparativă pe care l-a întreprins, Curtea a considerat că interesul stabilității sistemului financiar ar trebui să prevaleze în fața protecției efective conferite drepturilor investitorilor în cadrul Uniunii. Curtea s-a întemeiat pe jurisprudența anterioară, în care a statuat că, „deși există un interes general clar să se asigure o protecție puternică și coerentă a investitorilor pe întreg teritoriul Uniunii, nu se poate considera că acest interes prevalează, în toate împrejurările, asupra interesului general de a asigura stabilitatea sistemului financiar”⁴².

83. Cu toate acestea, în paragraful citat anterior, Curtea a ținut să precizeze că interesul investitorilor nu poate prevala „în toate împrejurările” asupra interesului general al stabilității sistemului financiar.

84. Faptul de a trata procedurile judiciare pendinte ca fiind datorii „ajunse la scadență” nu compromite acest obiectiv al stabilității financiare în același mod ca faptul de a autoriza acțiunile introduse ulterior deciziei de rezoluție. Aceasta deoarece evaluarea pe care se bazează o decizie de

⁴¹ Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), punctul 80.

⁴² Hotărârea Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II), punctul 81.

rezoluție ar putea să ia în considerare acțiunile pendinte. Din această perspectivă, prezenta cauză diferă în mod semnificativ de împrejurările în litigiu în cauzele în care au fost pronunțate Hotărârile Banco Santander (Rezoluția Banco Popular) și Banco Santander (Rezoluția Banco Popular II).

85. În plus, în timp ce, în aceste două din urmă cauze, investitorii nu își exercitaseră încă dreptul de acces la o instanță pentru a-și apăra drepturile conferite de dreptul Uniunii înainte ca decizia de rezoluție să interfereze cu drepturile menționate, în împrejurările din speță, D.E. și-a precizat drepturile și obligațiile și a luat măsuri pentru a le proteja la un moment anterior deciziei de rezoluție, care a modificat cadrul în care se afla.

86. Dacă s-ar permite ca o decizie de rezoluție în sine să pună capăt unor proceduri judiciare în curs, aceasta ar constitui o ingerință semnificativă în dreptul la protecție jurisdicțională efectivă⁴³.

87. Prin urmare, în opinia noastră, împrejurările prezentei cauze impun Curții să acorde, pe de o parte, o importanță mai mare dreptului investitorilor de a-și proteja în mod efectiv drepturile conferite de dreptul Uniunii prin acțiuni în justiție introduse înainte de adoptarea deciziei de rezoluție și, pe de altă parte, o importanță mai mică obiectivului privind stabilitatea financiară, având în vedere că acesta din urmă poate fi atins chiar și atunci când se acordă prioritate protecției jurisdicționale efective.

88. Prin introducerea unei acțiuni în vederea protejării drepturilor sale conferite de dreptul Uniunii cu aproximativ opt luni înainte de adoptarea deciziei de rezoluție și, prin urmare, aparent complet independent de această procedură ulterioară, D.E. s-a plasat într-o poziție diferită de cea a altor deținători de obligațiuni subordonate II/2012⁴⁴.

89. Principiul *iura vigilantibus*, care este respectat atunci când acțiunilor pendinte li se acordă importanța cuvenită în cadrul exercițiului de evaluare comparativă, constituie un argument suplimentar în favoarea concluziei de mai sus potrivit căreia ar constitui o restrângere nejustificată a dreptului la o cale de atac efectivă dacă Curtea ar interpreta dispozițiile DRRB în sensul că permit limitarea retroactivă a procedurilor judiciare care au fost inițiate înainte de momentul în care a fost adoptată o decizie de rezoluție și care se află în curs de desfășurare la acel moment.

90. În plus, o astfel de soluție ar consolida încrederea în sistemul judiciar, pe care o concluzie de sens contrar ar putea să o repună în discuție.

91. În concluzie, limitarea dreptului la protecție jurisdicțională efectivă pe care investitorii îl au în temeiul dreptului Uniunii nu poate fi justificată de obiectivul menținerii stabilității financiare în situația în care acțiunile în justiție pentru protecția unui drept întemeiat pe dreptul Uniunii au fost introduse înainte de o decizie de rezoluție și independent de aceasta.

⁴³ A se vedea prin analogie Hotărârea din 29 aprilie 2021, Banco de Portugal ș.a. (C-504/19, EU:C:2021:335, punctul 63).

⁴⁴ A se vedea în același sens Concluziile avocatului general Richard de la Tour prezentate în cauza Banco Santander (Rezoluția Banco Popular) (C-410/20, EU:C:2021:976, punctul 65) (unde se explică, în legătură cu un argument întemeiat pe o pretinsă încălcare a egalității, că, „în mod obiectiv, acționarii care și-au dobândit titlurile pe baza unui prospect eronat sau inexact nu se află în aceeași situație dacă au obținut o hotărâre de condamnare înaintea deciziei de rezoluție sau dacă acționează în justiție abia după pronunțarea acestei decizii”).

3. Chestiuni suplimentare

a) Cine ar trebui să suporte costurile unei încălcări a drepturilor conferite de dreptul Uniunii creditorilor băncii supuse rezoluției?

92. Merită o reflecție câteva dintre celelalte argumente ale Banco Santander.

93. Aceasta susține că acele cauze care sunt în curs de desfășurare ar trebui tratate ca fiind datorii „care nu au ajuns la scadență”, întrucât, în caz contrar, aceste datorii „potențiale” i-ar fi transferate, în calitate de bancă succesoare, chiar dacă această bancă nu a avut nimic de-a face cu comportamentele Banco Popular care constituie temeiul procedurilor judiciare pendinte.

94. În împrejurările din speță, D.E. invocă încălcarea unei dispoziții imperative din Directiva MiFID I care urmărește să protejeze cumpărătorii de instrumente financiare împotriva achizițiilor inadecvate. Aceste norme includ testul „de relevanță”, prevăzut la articolul 19 alineatul (5) din Directiva MiFID I, care impune, în principiu⁴⁵, instituțiilor financiare să obțină informații privind cunoștințele și experiența unui client pentru a înțelege riscurile asociate unui serviciu de investiții sau unei tranzacții înainte ca tranzacția respectivă să aibă loc și să avertizeze clientul respectiv dacă este cazul⁴⁶.

95. Încălcarea acestor norme poate duce la nulitatea contractului prin care a fost achiziționat instrumentul financiar în cauză și poate da cumpărătorului dreptul la rambursarea prețului de achiziție, la care se adaugă dobânda, sau la despăgubiri.

96. Potrivit Banco Santander, dat fiind că D.E. era, la momentul rezoluției, acționar al Banco Popular, în conformitate cu principiul conform căruia acționarii sunt primii care suportă pierderile⁴⁷, creanța sa ar trebui să fie tratată ca nefiind ajunsă la scadență, prin urmare, ca fiind stinsă înainte de transferul oricăror datorii „ajunse la scadență” către entitatea succesoare.

97. În opinia noastră, dreptul lui D.E. la rambursare sau la despăgubire, care ar urma să fie confirmat în cazul în care acțiunea sa ar fi admisă, nu împiedică anularea acțiunilor pe care le deținea acesta înainte de decizia instanței naționale, în cadrul procedurii de rezoluție, sau transformarea obligațiunilor sale în acțiuni și anularea sau transferul acestora fără despăgubire. Soluționarea favorabilă a procedurii judiciare în curs l-ar poziționa pe D.E. într-o categorie diferită de creditorii. Creanța sa nu ar reprezenta o creanță a unui investitor în obligațiuni, ci ar proveni mai degrabă din vânzarea necorespunzătoare a acestor obligațiuni al căror proprietar ar urma să înceteze a mai fi. Obligația Banco Santander de a satisface această creanță ar fi existat și ar fi fost exigibilă (adică ar fi ajuns la scadență) înainte de adoptarea deciziei de rezoluție, la fel ca celelalte datorii „ajunse la scadență”.

⁴⁵ A se vedea Hotărârea din 30 mai 2013, Genil 48 și Comercial Hosteleria de Grandes Vinos (C-604/11, EU:C:2013:344, punctul 31). A se vedea de asemenea punctele 39 și 47 din această hotărâre, care evidențiază că obiectivul articolului 19 din Directiva MiFID I este printre altele cel de a proteja investitorii.

⁴⁶ A se vedea articolul 19 alineatul (5) din Directiva MiFID I, coroborat cu considerentele (58)-(60) și cu articolele 36 și 37 din Directiva de punere în aplicare a Directivei MiFID. Cu toate acestea, astfel cum subliniază articolul 36 al doilea paragraf din Directiva de punere în aplicare a Directivei MiFID, „o întreprindere de investiții este îndreptățită să presupună că un client profesional deține experiența și cunoștințele necesare pentru a înțelege riscurile asociate anumitor servicii de investiții sau tranzacții sau unor tipuri de tranzacții sau produse pentru care clientul intră în categoria clienților profesionali”.

⁴⁷ A se vedea articolul 34 alineatul (1) litera (a) din DRRB.

98. Cu toate acestea, Banco Santander consideră că o atare creanță ar trebui totuși să fie tratată ca nefiind ajunsă la scadență la momentul rezoluției. Astfel, pierderea suferită de D.E. ca urmare a deciziei de recapitalizare internă ar trebui să fie încadrată în tipul de pierdere suferită de orice alt creditor care deținea o creanță pendinte la momentul rezoluției, adică tipul de creanță care se stinge din cauza recapitalizării interne. Unor astfel de creditori li se conferă drepturi în temeiul principiului potrivit căruia niciun creditor nu trebuie să fie dezavantajat⁴⁸. În temeiul acestui principiu, atunci când se constată că un creditor, după o evaluare și o comparație între două proceduri (procedura de rezoluție și procedura obișnuită de insolvență), are dreptul la plata creanței sau a unei părți din creanță, acesta poate, în temeiul articolului 75 din DRRB, să solicite plata diferenței din partea mecanismelor de finanțare a rezoluției⁴⁹. Această datorie ar trebui, așadar, potrivit Banco Santander, să fie mutualizată, iar nu suportată de entitatea succesoare a băncii supuse unei proceduri de rezoluție. Este evident însă că o asemenea soluție nu i-ar permite lui D.E. să obțină rambursarea întregii sume care îi este datorată, chiar dacă soluționarea favorabilă a procedurii sale judiciare i-ar da dreptul la această sumă.

99. Cu toate acestea, dacă această datorie „potențială” este transferată băncii succesoare, Banco Santander în situația de față, dreptul lui D.E. la întreaga creanță ar subzista, cu condiția ca procedura judiciară să fie soluționată favorabil. Această soluție ar fi în concordanță cu propunerea de evaluare comparativă a obiectivelor în condițiile în care un creditor a introdus o acțiune pentru a-și proteja drepturile conferite de dreptul Uniunii înainte de adoptarea unei decizii de rezoluție.

100. Nu constatăm existența vreunei probleme în preluarea de către Banco Santander a unei astfel de datorii „potențiale” în cadrul mecanismului de vânzare a activității, având în vedere că efectul acestor datorii asupra valorii activelor Banco Popular a fost luat în considerare în decizia de evaluare. Faptul că Banco Santander nu poate fi considerată răspunzătoare pentru toate încălcările dreptului Uniunii săvârșite de Banco Popular înainte de rezoluție nu are nicio legătură cu faptul că, în cadrul mecanismului de rezoluție, Banco Santander și-a asumat o anumită porțiune din riscul de afaceri legat de Banco Popular.

101. Cu toate acestea, nimic nu împiedică autoritățile de rezoluție să prevadă, în decizia de rezoluție, ca asemenea datorii „potențiale”, chiar dacă „au ajuns la scadență”, să *nu* fie transferate băncii succesoare, ci ca atare datorii, în cazul în care se materializează, să fie mutualizate, fie prin intermediul unui mecanism de finanțare a rezoluției, fie prin intermediul Fondului unic de rezoluție⁵⁰.

102. Aceasta este însă o chestiune de oportunitate, reflectată în alegerile făcute în cadrul fiecărei proceduri de rezoluție în parte și în negocierile dintre autoritățile de rezoluție și entitatea achizitoare. În lipsa unor astfel de mecanisme, Banco Santander nu se poate plânge, la un moment ulterior finalizării acestor negocieri prin intermediul instrumentului de vânzare a activității, că nu ar trebui să fie considerată răspunzătoare pentru pasivul care i-a fost transferat potrivit cadrului de rezoluție.

⁴⁸ Atunci când se aplică în cadrul instrumentului de recapitalizare internă, astfel cum reiese din articolul 73 litera (b) din DRRB, acest principiu impune ca „acționarii și acei creditori ale căror creanțe nu au fost transferate [să] prime[a]sc[ă] ca soluționare a creanțelor lor o sumă cel puțin egală cu cea pe care ar fi primit-o dacă instituția aflată în rezoluție ar fi fost lichidată prin procedura obișnuită de insolvență”.

⁴⁹ Un mecanism de finanțare a rezoluției este un mecanism pe care statele membre sunt obligate să îl instituie în temeiul articolului 100 din DRRB și care permite mutualizarea tipului de sarcini financiare enumerate la articolul 101 din DRRB.

⁵⁰ A se vedea în acest sens articolul 76 alineatele (1) și (2) din Regulamentul MUR.

103. Cu alte cuvinte, argumentele formulate de Banco Santander potrivit cărora entitatea bancară succesoare nu ar trebui să răspundă pentru creanțele care rezultă din acțiuni în justiție introduse împotriva unei bănci aflate în dificultate, chiar dacă achizitorul știa sau ar fi trebuit să știe despre aceste datorii „potențiale” înainte de a formula oferta de achiziționare a băncii menționate, nu influențează propunerea noastră de a trata procedurile judiciare în curs ca fiind datorii „care au ajuns la scadență”.

b) Posibile proceduri judiciare abuzive

104. Banco Santander susține de asemenea că interpretarea potrivit căreia creanțele „potențiale”, condiționate de proceduri judiciare în curs, reprezintă datorii „care au ajuns la scadență” ar conduce, în cursul viitoarelor proceduri de rezoluție, la o situație în care acționarii și creditorii ar putea eluda efectul instrumentului de recapitalizare internă prin introducerea de proceduri judiciare înainte de adoptarea unei decizii de rezoluție. Dacă ar fi permise, aceste practici ar limita competențele autorităților de rezoluție de a reduce valoarea contabilă sau de a reduce fondurile proprii și sumele restante datorate atunci când recurg la instrumentul de recapitalizare internă.

105. Este într-adevăr posibil ca acei creditori care află din timp despre o eventuală decizie de rezoluție să încerce să își protejeze investițiile prin introducerea de acțiuni în justiție, care, dacă ar fi interpretate ca datorii „care au ajuns la scadență” în conformitate cu dispozițiile DRRB, ar împiedica reducerea valorii contabile a investițiilor lor în cursul aplicării instrumentului de recapitalizare internă.

106. Cu toate acestea, deși eventualitatea unui asemenea contencios nu poate fi, desigur, exclusă, trebuie să se ia în considerare faptul că introducerea unei acțiuni în justiție presupune cheltuieli, care nu ar urma să fie acoperite în cazul în care acțiunea nu are nicio șansă de a fi admisă. Mai mult, se presupune că o decizie de rezoluție ar trebui să fie luată de urgență și în secret. Prin urmare, este puțin probabil ca investitorii, chiar și atunci când suspectează o eventuală rezoluție, să cunoască detaliile acesteia.

107. Ar putea fi însă rațional să se considere drept „ajunse la scadență” doar acele creanțe contigente legate de acțiunile introduse până la o anumită dată înainte de decizia de rezoluție, cum ar fi, de exemplu, data luată în considerare în scopul evaluării unei bănci aflate în dificultate, care stă la baza adoptării unei decizii de rezoluție.

108. În această privință, Banco Santander explică faptul că evaluarea efectuată de Deloitte a luat în considerare situația existentă la 31 martie 2017, în timp ce decizia de rezoluție a fost adoptată la 7 iunie 2017. Astfel, ar putea fi posibilă tratarea acțiunilor introduse după 31 martie 2017 în același mod ca acțiunile introduse după adoptarea deciziei de rezoluție și care, prin urmare, „nu au ajuns la scadență” la acel moment.

109. Deși această argumentație merită o reflecție, ea nu afectează situația lui D.E. în împrejurările din speță, în care acțiunea sa a fost introdusă cu aproximativ opt luni înainte de adoptarea deciziei de rezoluție.

110. Prin urmare, argumentele Banco Santander întemeiate pe o eventuală folosire abuzivă a interpretării Curții potrivit căreia acțiunile anterioare sunt tratate ca datorii „ajunse la scadență” nu pot fi acceptate ca fiind suficient de importante pentru a prevala asupra altor argumente în favoarea acestei interpretări.

IV. Concluzii

111. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) după cum urmează:

Articolul 53 alineatele (1) și (3) și articolul 60 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2014//59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului, a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului, citite în lumina articolului 47 primul paragraf din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene,

trebuie interpretate în sensul că

o creanță sau un drept care rezultă dintr-o procedură judiciară inițiată în fața instanțelor competente ale unui stat membru împotriva unei instituții sau entități financiare înainte de momentul în care instituția sau entitatea respectivă face obiectul unei decizii de rezoluție, dar care este în curs de desfășurare la acel moment constituie o datorie „care a ajuns la scadență”.